

AMERIKANSKI SLOVENEK

PRVI SLOVENSKI LIST V AMERIKI

Basir: Na vera in narod — in pravico in resnico — od boje do smrti

GLASILO SLOV. KATOL. DELAVSTVA V AMERIKI IN URADNO GLASILO DRUŽBE SV. DRUŽINE V JOLIETU; S. P. DRUŽBE SV. MOHORJA V CHICAGI; ZAPADNE SLOV. ZVEZE V DENVER, COLO., IN SLOVENSKE ŽENSKE ZVEZE V ZEDINJENIH DRŽAVAH.
(Official Organ of four Slovenian Organizations)

NAJSTAREJŠI
IN NAJBOLJ
PRILJUBLJEN
SLOVENSKI
LIST V
ZDRUŽENIH
DRŽAVAH
AMERIŠKIH.

- APRIL
- 1 P Hugon, škof
 - 2 T Frančišek Pav.
 - 3 S Rihard
 - 4 Č Izidor
 - 5 P Vincencij
 - 6 S Viljem
 - 7 N 2. po Velik.
 - 8 P Albert, oćak
 - 9 T Marija Egipt.
 - 10 S Meltilda
 - 11 Č Leon I.

ŠTEV. (NO.) 71.

CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 11. APRILA — THURSDAY, APRIL 11, 1940

LETNIK (VOL.) XLIX.

Norveška postala bojišče med zaveznicama in Nemčijo

Anglija in Francija objavili, da je na potu pomoč Norveški. — Nemška armada s presenetljivo naglico zasedla vsa važnejša norveška mesta. — Danska se mirno podala. — Norveška prestolnica v nazijskih rokah. — Velika izguba za zavezničke.

London, Anglija. — Norveška je postala to, česar se je bala tekom cele sedanje vojne, da jo bo doletelo, namreč, da je postala bojno polje med anglo-francosko in nemško armado. V parlamentu je min. predsednik Chamberlain v torek objavil, da ste zaveznički z vsa naglico poslali Norveški "popolno pomoč," in je tako pričakovati, da se bodo v kratkem razvili ljuti boji na skandinavskih tleh, dočim je na morju in v zraku prišlo že do več spopadov.

Naziji izpeljali pravcati "Blitzkrieg"

Dogodki so se tekom torka razvijali z bliskovito naglico in akcija, ki jo je podvzela Nemčija, v pravem pomenu besede zasluži ime "Blitzkrieg." Nazijsko vojaštvo je s tako hitrostjo zasedlo vsa važnejša točka ob norveški obali, da je v resnici presenetljivo. Zavzeli so ne samo južno obrežje, marveč celo oddaljena mesta na zapadni obali, kakor Bergen in celo Narvik, ki leži skoraj na skrajnem severnem koncu Norveške; in vse to so izpeljali skoraj istočasno. Kakor se je ugotovilo, so bili naziji na ta korak dobro pripravljeni ter so se čakali zanj povelja iz Berlina. Ob norveškem obrežju so imele večje število svojih tovornih ladij, katere so deloma v resnici deloma pa navidezno prepepravljale razno blago, zlasti železno rudo. Ladje pa so bile polne vojaštva, ki so se vozili navidezno kot pomorščaki. Kakor hitro pa je nastopil primeren trenutek, so se te "tovorne" ladje v naglici izpremenile v bojne in "pomorščaki" so postali vojaki ter so vpadli v bližnja obrežna mesta in jih zasedli.

Danska se mirno podala; Norveška se brani

Kakor je bilo že včeraj poročano, je nemška armada najprej vkorakala v Dansko. Ta tvori nekaj ključ do severnih krajev in pri svojem prodiranju se naziji niso mogli ogniti tega strateškega kraja. Danska je miroljubna država, ki je razmeroma malenkostno armado ter zato niti misliti ni mogla na kako obrambo. V resnici se je docela mirno podala in točasno jo imajo naziji povsem pod kontrolo.

Nasprotno pa se je Norveška postavila v bran proti Nemčiji ter je na nekaterih mestih prišlo do spopada; glavna bitka se je vršila pred norveško prestolico, Oslo. Tu di Norveška je vojaško slabotna in takoj prvi dan, v torek, so Nemei Oslo zavzeli. Norveška vlada je takoj po prvem nazijskem vpadu napovedala Nemčiji vojno ter se umaknila iz prestolice 50 milj daleč proti severu v mesto Hamar.

Druga skandinavska država, Švedska, živi točasno sicer

NIZOZEMSKA NERVOZNA

Njo in Belgijo vznemirila nazijski vpad na sever.

Haag, Nizozemska. — Tukajšnja država, in z njo sosedsnja Belgija, je upravičeno zašla v veliko nervoznost, kajti nenadni nemški vpad na sever ji jasno dokazuje, da ni nobeni državi zagotovljena nevarnost, kakor bi jo ta tudi rada ohranila. Vendar pa ti dve državi čutite, da se jima začasno še ni treba bati, češ, da je njuna pozicija docela drugačna, kakor je bila norveška, ter ima tudi njuna trgovina v rahlo drugačen značaj. Povrh tega pa ste ti državi tudi dobro pripravljene za obrambo.

JEKLAJNA IZGUBILA PRAVDO

Washington, D. C. — Splošno ni hotelo vzeti v poštev priziva Republike jeklarske družbe proti prejšnjemu odločitvi okrožnega sodišča, je vrhovno sodišče Zed. držav zadnji ponedeljek odobrilo to odločitev, s čimer izgubi omenjena jeklarna dolgotrajno pravdo. Šlo je za to, da družba sprejme nazaj na delo okrog 5000 bivših uslužbencev, kateri so bili odpuščeni po stavki v 1937, ter jim tudi povrne mezde za čas odpustitve. Ta ukaz je izdal družbi vladni delavski odbor, toda družba se je pritožila na okrožno sodišče, ki pa je ukaz potrdilo; zdaj ga je molče odobrilo še vrhovno sodišče.

GRADITEV "ZRAČNIH TRDNJAV"

Washington, D. C. — Vojni department je zadnji ponedeljek sklenil pogodbo z Boeing avroplansko družbo v Seattle, Wash., za zgraditev 50 velikih bojnih avroplanov, kakršni so znani kot "leteče trdnjave." Graditev bo stala osem milijonov dolarjev.

POGODBE SO LE KOS PAPIRJA

Nazijski napad na Dansko daje še en jasek dokaz, koliko so v današnjih dneh vredne razne pogodbe. Niti leto dni ni še preteklo, kar se je med Nemčijo in Dansko sklenil nenapadni pakt, v katerem se obe stranki obvezujeta, da ne boste napadli druga druge. Pakt, ki se je podpisal v Berlinu 31. maja 1939 za dobo 10 let, se delno glasi: "Nemški rajh in kraljevina Danska ne boste pod nobenim pogojem podvzeli vojne ali kakakega drugega nasilja druga proti drugi."

KRIŽEM SVETA

Bukaresta, Rumunija. — Nedavno je dobila Rumunija od Nemčije 52 bojnih avroplanov in, kakor se je zdaj izvedelo, so jih pilotirali na poti semkaj tisti letalci, ki so se izkazali pri napadih na ladje v Severnem morju in ob angleški obali.

Rim, Italija. — Glavni komisar za vojno produkcijo je zadnji ponedeljek obvestil Musolinija, da je točasno zadnji ponedeljek odobrilo to odločitev, s čimer izgubi omenjena jeklarna dolgotrajno pravdo. Šlo je za to, da družba sprejme nazaj na delo okrog 5000 bivših uslužbencev, kateri so bili odpuščeni po stavki v 1937, ter jim tudi povrne mezde za čas odpustitve. Ta ukaz je izdal družbi vladni delavski odbor, toda družba se je pritožila na okrožno sodišče, ki pa je ukaz potrdilo; zdaj ga je molče odobrilo še vrhovno sodišče.

Hilo, Havaji. — Ognjenik Mauna Loa, ki je miroval od decembra 1935 naprej, je pričel zadnji ponedeljek neudarno bruhati. Kakor se izraža opazovalci, teče lava iz njega v takih množinah, da sliči niagarskim slapovom.

ZA \$3 DOBIL ENO LETO ZAPORA

Chicago, Ill. — 43 letni C. Boles je obljubil nekemu Wm. Maloneyu, da mu bo preskrbel delo kot voznik truka, ako mu plača \$3. Maloney mu je izročil ta znesek, toda na obljubljeno delo je brez uspeha čakal. Končno je Boles naznanil oblastem in zadnji ponedeljek je dobil ta plačilo za svojo nepoštenost. Sodnik ga je obsodil na eno leto zopora. Obsojenec je bil že prej v ječi.

NEMČIJA ZAHTEVA DONAVO

Zastražiti hoče reko vzdolž njenega celega toka.

Belgrad, Jugoslavija. — Kakor se je iz zanesljivih krogov objavilo v torek, je nemška vlada stavila Jugoslaviji, Ogrski, Rumuniji in Bolgarski zahtevo, da ji dovolijo zastražiti celo strugo reke Donave, da se bo na ta način zavarovala nemška plovba po tej reki. Do te zahteve je prišlo, ko so rumunske oblasti ujele par angleških tovornih ladij, naloženih z dinamitom, s katerim se je baje nameravalo razstreliti takozvana "železna vrata," namreč neki kraj, kjer teče Donava skozi ozko sootoko, ter tako onemogočiti plovbo. Donava je za Nemčijo velike važnosti, ker dobiva po njej večji del svojih uvozov iz jugovzhodne Evrope.

CENA ŽIVEMU SREBRU SE PODVOJILA

Chicago, Ill. — Odkar traja vojna v Evropi so cene živemu srebru skočile tako daleč navzgor, da so zdaj dvakrat višje kot so bile v 1937. Živo srebro se prodaja v posodah po 76 funtov. Ta količina je stala v 1937 okrog \$90; prihodnje leto je padla na okrog \$75, a v 1939 je poskočila na \$104. Od tedaj naprej je šla cena tej tekoči kovini tako rapidno navzgor, da stane zdaj omenjena količina do \$185. Živo srebro, oziroma neka njega sestavina, igra važno vlogo pri izdelovanju eksplozivnih snovi, namreč pri "starterju." Je pa razmeroma malo te kovine na svetu; na leto se je producira nekaj okrog 100,000 gori omejenih posod vsega skupaj. Najglavnejši rudniki za njo so v Španiji.

Po kratkem zaslišanju na kranjski policijski stražnici, kjer so opravili le predpisane formalnosti, je bil Hacc, močno vkljenjen izročen posebni varnostni eskorti, ki ga je z avtomobilom takoj nato odpeljala v Ljubljano. Okoli 2.30 davi je Hacc prispel v Ljubljano in začasno odveden v policijske zapore v nekdanji šentpetrski vojašnici. Tu so ga spravili v samotno celico. Stalno in najstrožje je čuvan. V celici se je Hacc že udal svoji usodi. Na videz je miren. Videti pa je, da je že obračunal s svojim burnim in razbojniškim življenjem.

Kakšna je bila nežna mladost Toneta Haceta? Zlostna. Bil je rojen na mali kmetiji v Podcerkvi, občina Stari trg pri Ložu, pri "mežnarju," dne 17. aprila 1917. Oče Matvez je čudak in nereden gospodar, star je okoli 75 let. Mati Rozala je bila pri hiši stebel, ki je noč in dan garala, da bi vzredila svoje otroke. Umrla je, ko je bil zadnji otrok Tone še v nežni mladosti. Bil je brez prave materin-

Iz Jugoslavije

Policiji v Kranju se je posrečilo aretirati najbolj drznega razbojnika, ki je strašil in ropal po Sloveniji že nekaj let. — Smrtna kosa. — Še druge vesti in novice iz stare domovine.

Ljuta borba med stražniki in razbojnikom

Kranj, 14. marca. — Včeraj okoli 8 ure zvečer se je po Kranju razširila vest, da je zloglasni razbojnik Tone Hacc, 23 leten fant, bil prijet v bivši Batičevi hiši na Stari cesti. K najemniku Hrovatinu je prišel neznan možki ter povprašal po nekem Strmoletu. Obnašal se je prav smljivo. Hrovatin, videč smljivega človeka, ga je skušal pridržati z izgovorom, da Strmolet kmalu pride. Med tem časom pa je po nečem deku obvestil kranjske mestne stražnike. Na njegovo stanovanje sta prišla stražnika Gojmir Kremžar in Anton Medle. Oba sta takoj spoznala v neznanec Toneta Haceta. Med njima in Hacetom se je razvila huda borba. Hacc je začel streljati iz 9 mm pištole. Kremžarja je ranil v kost nad koleno, Medle pa je dobil dva strela v noge pod kolenom. Ranjen pa je bil tudi najemnik Hrovatin, ki je dobil strel v vrat. Krogla ga je samo oprasnila. Kljub težkim ranam sta junaška stražnika nadaljevala boj z razbojnikom in ga naposled obviadala. Ko je prišla še pomoč, so ga močno vkljenili in odpeljali na mestno stražnico. Hacc je bil močno oborožen. Imel je pri sebi kar 3 revolverje. V vestni službi ranjenima stražnikoma je nudil prvo pomoč zdravnik dr. Jože Herfort, naka sta bila takoj z reševalnim avtom prepeljana v ljubljansko bolnišnico. Okoli Batičeve hiše se je zbrala takoj velika množica ljudi, ki so hoteli videti Haceta.

Smrtna kosa

V Velenju je umrla Marija Demšič, vdova Tischler, rojena Wewer, vdova posestnika in trgovca. Doma je bila iz Šleparjeve domačije v Lokovici pri Domžalah. — V Ljubljani je umrla Marija Kilar, rojena Mally, vdova po računskem nadsvetniku. — V Domžalah je umrl Andrej Pavšič, doma iz Podgozda nad Grgarjem pri Gorici, star 80 let.

Obsojen

Pred malim senatom okrožnega sodišča v Mariboru je bil obsojen na eno leto in dva meseca robije ter na izgubo častnih pravic za dve leti 26 letni Stefan Repič iz Smolnika, ki je v pretekli božični noči vlomil v župnišče v Rusah in odnesel razne predmete.

Nesreča

Na koroškem kolodvoru v Mariboru se je zgodila nesreča, ki je zahtevala človeško življenje. Vratar Filip Barlot je stopal čez železniške tise, pri tem mu je spodrsnilo in je padel ravno v trenutku, ko je privozil premikalni vagon. Kolesa so mu odrezala obe nogi in dasi so ga takoj prepepravili v bolnico, je kmalu umrl.

Do smrti se opekla

V Osredku pri Vranskem se je ponesrečila 49 letna žena vojnega invalida Ana Reberskova. Ko je stala pri močno zakurjenem štedilniku, se ji je vnela obleka, pri čemer se je žena tako opekla, da je na posledicah opeklin izdihnila svojo dušo po hudem trpljenju.

Ustrelil se je

Z lovsko puško se je ustrelil 60 letni posestnik Franc Lorber iz Partinja v Slovenskih goricah. Zadnje čase je tožil, da mu ni več za življenje. Napil se je in si s puško končal življenje.

NEMŠKO VOJAŠTVO NA FRONTI

Slika kaže, ko se na nemški zapadni fronti vrši izmenjava vojaštva in prejšnji poveljnik daje pojasnila doštemu.

